

Rodoma versija 15 iš 15
5:02:35 Nov 7, 2011

Sąrašas Archivas Pagalba

Nuorodos | kitus puslapius, įvedimo formos ir paieškos laukeliai gali neveikti. Uri: http://www.culture.lt/imenas/?leid_id=3213&kas=straipsnis&st_id=13786 laikas: 5:02:35 Nov 07, 2011 [[paslėpti](#)]

Literatūra-Menas

Lietuvos rašytojų sąjungos savaitraštis
Literatūra ir menas

2008-11-21 nr. 3213

| Spausdinti | Archivas | Redakcija |

PIRMASIS

- Pierre Jean Jouve (1887–1976). Elena 10
- KRONIKA
- KITAME NUMERYJE

KULTŪROS ŽEMĖLAPIS

- KINO TEATRAI
- TEATRAI
- KONCERTAI
- PARODOS
- VAKARAI

AKTUALIJOS

- Lietuvos meno kūrėjai nepritaria ketinimams didinti mokesčių našta 15
- JONAS MIKELINSKAS. Istorija ir... Niurnbergas 19
- DEAN KOMEL. „Tapatybės“ klausimas ir jos problemiškas 5

KNYGOS

- Evaldas Ignatavičius. Žvalgo išpažintis, arba Punktai sakymų pagal Jurgį P. Zalansko 1
- ROMANA JONUŠIENĖ. P. Zalansko tautosakos ir atsiminimų knygos „Čiulba ulba sakalas“ sutikimas Druskininkų muziejuje
- Bibliografijos žinios
- ALEKSANDRA FOMINA. (pa)skaitiniai 7
- Naujos knygos

LITERATŪRA

- PRANAS VISVYDAS. Lietuvoje šmaikščiau pasako

KINAS

- AGNĖ MACAITYTĖ. „Scanoramos“ kriminalai debesų fone 1

TEATRAS

- ANDRIUS JEVSEJEVAS. Kiauliška premjera

FOTOGRAFIJA

mariojos kodas

REMIGIJUS VENCKUS

[skaityti komentarus]



„autoironija“
Marija Šileikaitė-Čičirkienė

Savaitė Lapkričio 11 d. Panevėžio fotografijos galerijoje atidaryta jubiliejinė fotografės Marijos Šileikaitės-Čičirkienės kūrybos paroda. Marija kiekvieną naują kūrybos kolekciją pristato išlaikydama klasikinei nuotraukos sampratai būdingą braižą. Tačiau klasikoje, kaip ir už bet kokio kūrinio paviršiaus, slepiasi prasmė, kurią atrasti galima tik teisingai įminus menininko kodą. Taigi įminkime „lt.juodaibaltai.marija“ kodą.

Fotografuodama įvairių daiktų erdves, menininkė nesistengia joms įbrukti konkrečios, dokumentinės, išskirtinės ar karnavališkai pakylėtos idealybės šydo. Čia svarbiau užklupti objektą, svarbiau neklausti apie jo būties nekasdienišką kasdienybę, bet nekasdieniškumą operatyviai demaskuoti. Svarbiausias tikslas – aptikti objektą erdvėje, pavadintoje „taip“. Fotografijose atrodo, kad ši erdvė visada medžioja fotografo žvilgsnį. Kur tuo metu slėptis objektui? Teliaka išskleisti savo reprezentaciją kaip absoliutų grožį. Suprantama, kad žiūrovui gali kilti klausimas, o kur objekto grožis, jei jis iš savo prigimties nėra dailus? Neapsirikite. Štai „balta reklama“ (2007, Varšuva) tampa gražia tik tol, kol matome ją nepaliesią, kol aptinkame ją atsitiktinai per fotoaparato vaizdo ieškiklį. Už paprasto objekto slepiasi gyvenimo dinamika. Kūrinyje „einantys“ (2007, Varšuva) iš pirmo žvilgsnio neiškios paskirties metalinės konstrukcijos virsta gyvomis dinamiško proceso dalimis. Ką Marija daro su fotografuojamu objektu? Galima įžvelgti nusikaltimą, kai gyvi objektai paverčiami mirusiais, sustabarėjusiais ir nekvėpuojančiais („senis ir šuo“, 2007; „miesto šurmuly“, 2004). Tuo tarpu negyvi objektai, kaip antai kūrinyje „šokantis medis“ (2008, Vilnius), drąsiai personifikuojami. Marija atsiduoda fotoaparato kaip ginklo galiai, bet nepanaikina objekto būties, leidžia įžvelgti jo nuotaikas. Būtent dėl šių prieštaravimų tampa akivaizdu, kad „juodaibaltai“ yra tapatu „faktui vidury baltos dienos“. Bet kas yra tikriau – ar realybė, kuriai nejauciame jokios simpatijos, ar Marijos tikrovė?

Kino režisierius Dziga Vertovas, tikėjęs kino galia, yra sakęs: „Aš esu kino akis.“ Ar „juodaibaltai“ nėra „Aš foto akis“? Fotografijoje objektai tampa tikresniais už realybės objektus. Juos pamilstame iš naujo. Galima pamilti liūdesį ir vienvatvę, kurių nepastebėtume tvyrant erdvėje („pamirštas“, 2004, Kretinga), arba pamatyti sniego grožį, kokio negalime matyti be vakarėjančios saulės blausos, gulančios ant mūsų vokų ir apsunkančios žvilgsnį („reklama be reklamos“, 2008, Seulas, Pietų Korėja). Tai ar ne metafora „juodaibaltai“ yra įvardijamas erdvės, daikto ir mūsų žvilgsnio santykis? Čia nereikia spalvos. Čia išgryninamas tikrovės tikrumas. Spalva tik atrofuoja mūsų žiūrėjimo įgūdžius. „juodaibaltai“ suteikia egzistencijos gylį, už formos padeda atverti turinį.

Kultūros kalendorius
nuo 2011 m. Lapkričio

P A T K P Š S

	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Nuorodos

Kultūros diskusijų forumas,
Kultūros vartai,
Kultūros institucijos,
Meno galerijos,
Meno bankas„DAILĖ“, „VILNIUS“,
„7 MENO DIENOS“,
„ŠIAURĖS ATĖNAI“,
„LITERATŪRA IR MENAS“,
„NEMUNAS“,
„UŽUPIO ŽURNALAS“

Lietuva internete



MUZIKA

- ASTA PAKARKLYTĖ.
ISCM PMD: interesai,
pinigai, „In-Between“
ir nuobodulys 10

DAILĖ

- DANGIRA BUZYTĖ.
UPS, arba „Angis“
šiuolaikinėje Lietuvos
meno scenoje 19
- AISTĖ BIMBIRYTĖ.
Eduardo Angeli sielų
Venecija 1

PAVELDAS

- Tūkstantmečio aidas
išėivijoje 1

SAVAITĖ SU TV

- Skirmantas Valiulis.
Legendos

FOTOGRAFIJA

- REMIGIJUS
VENCKUS.
mariojos kodas →

SKELBIMAI

- Skelbiamas
konkursas Jurgos
Ivanauskaitės
premijai gauti
- Priimami pasiūlymai
Antipremijai skirti 3
- Meilės paštas 2

POEZIJA

- Romas Daugirdas. 18

PROZA

- STEPAS
EITMINAVIČIUS. 2

VERTIMAI

- Hans Carl Artmann
(1921–2000).
Neužgimusi žinia. 90
sapnų

**AKTYVIOS JUNGTYŠ/
ŠIUOLAIKINIS
MENAS**

- VITA MOZŪRAITĖ.
„Bičių sąskrydis '2“
netapo lietuviško
šokio platforma 1

**AKTYVIOS
JUNGTYŠ/JAUNIMO
PUSLAPIS**

- tarp: vilniaus / kauno
/ klaipėdos / šiaulių

DE PROFUNDIS

- Egidijus Jurgelionis.
Katinas F.
Rofenštachenmachelis
ir didieji protai 3
- Andrej Chadanovič.
Literatūros progresas 1
- Tapatybės klausimu
- Skelbimas: uvaga,
uvaga! 8

Ką reiškia „It“? „It“ tikriausiai yra akies nustatymai. Ne automatiniai. Greičiau tai lietuviškas braižas ir charakteris. Tai menininkės temperamentas, tai kodas, kurį suvokę galime patirti kūrėjos genezės išsklaidinę. Iš šio teiginio kyla retorinis klausimas, į kurį atsakymą žinote: ar Marija nėra Lietuvos fotografijos mokyklos atstovė? „It“ labiau nei „juodaibaltai“ susieta su tam tikru egzistenciniu kūrėjos lauku. Kaip filosofas Arvydas Šliogeris sako: „Mano tėvynė – tai mano kiemas, namai ir mano draugai“, taip ir „It“ slepia identifikavimosi klausimą. Marija nesivaiko ypatingų, karnavališkai fotogeniškų objektų, suteikiančių populiarumo aureolę. Fotogeniškumas slepiasi tikėjime, kad jis yra čia, kur kiekvienas fotografuojamas daiktas liečiasi su kūrėjos įkvepiamu ir iškvepiamu oru.

Kas tampa Marijos portretų aukomis? Gal gyvenimo dramos bendraautorai: sūnus, duktė, kaimynas, kolega arba mama. Ar šie asmenys netelpa po „It“ skraiste? Identifikavimasis yra bereikšmis, jei neegzistuoja autoportreto galimybė. 2008 m. kūrinys „autoironija“ ne tik perdėtai įvardija save – menininkę (ši situacija – autoironijos sąlyga), bet ir perkelia į laiką ir erdvę, kurioje įsimašo skausmo prieskoniai. Sustabarėjusiame, egzaltuotame Marijos veide erdvėlaikis pulsuoja chaotiškai. Čia įsimašo atmintis. Prisiminkime ankstesnį kūrinį („Motina su sraigėmis“, 2001), kuriame menininkės mama vaizduojama apkibusiai sraigėmis. Tai santykis su žemiškąja erdve. Tai santykis su laiku ir laiko pėdsaku. Žmogaus veidas ištįsta fotografijoje, kuri įsiterpia į negrįžtamąjį laiką. Maža to, tiek motinos portretas, tiek Marijos autoportretas kalba apie rimtį ir mirtį. Mirtis mistifikuojama ir iškeliami kaip nemirštantis praeiksmas. Jei įamžintasis yra pastovus, tuomet įgyjamas imunitetas mirčiai. Laikui bėgant fotografinis objektas pradeda sakralizuotis. Sraigės tiek Marijos, tiek jos motinos veide tampa paveldėta našta arba praeiksmu, kuris paveldimas per moteriškąją liniją ir niekada nenuimamas.

Kodėl prabilau apie mirtį? Kai atveriami „It“ kategorija, atsiveria fotomenininkės ir kūrinio santykis, kuris ir yra identifikavimasis. Siekiant save patikrinti, keliamas klausimas: ar dar priklausau kategorijai „Marija“? Taigi pavadinimo pabaigoje Marija skamba kaip religinis, mitinis, nemirtingas ir kartu mirštantis, žmogiškas ir skaudantis „aš“. Rizikinga pateikti kodą, už kurio slepiasi autorius. Bet kūrėjo prigimtyje įrašytas pašmoninis savęs išskleidimo geismas.

Marijos „Aš – foto akis“ geidžia sukurti pasaulį, eliminuojant visa, kas jį reprezentuoja kaip „tarp“ kategoriją, esančią realybės ir jausmų sankirtoje. Atsivėrus šiai prarajai, kurios bedugnėje fotografas gali pasikliauti tik savo žvilgsniu, drąsiai galima pasakyti „aš jus matau“ (2003).

„Aš – foto akis“ = „Aš jus matau“ = „Aš – realybės nuogumas“. Ką reiškia ši keista formulė? „Aš – foto akis“ yra galimybė matyti pasaulio nematomybes. „Aš jus matau“ – tai situacija, kai tikrovės tikroviškumo nebegali nematyti fotografas, o nuo jo, kaip tarsi nuo *kyborgo* akies, nebegali pasislėpti realybės objektai. „Aš – realybės nuogumas“ akivaizdus tuomet, kai realybė nustebina, kai patikima ja, kai savęs išsigąstama. Kyla prieštaravimai. Gąsdinanti Marijos realybė traukia, nes yra poetiškai lyriška. Ar ne maniakiška fotografo prigimtis – suvilioti nuostabiai lyriška giesme, o tada nudobti.

Taigi, ar Marijos fotografija nėra realybės apnuoginimo instrumentas? Šią keistą, bet logiškai pagrįstą formulę galima įvardyti vienu kodu: „It.juodaibaltai.marija“.

←

→

Parašykite savo nuomonęĮrašykite skaičių: Trys šimtai dešimtVardas arba parašas: El. pašto adresas: @ Straipsnio vertinimas: [išsiųsti]